ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME

Nr.1. Vinter 2001 33. årg.

Isfest på Farestadkjødna.

Mandag 15. januar kl 17.00

Etter flere dagers kulde har Kjødna lagt seg, isen er stålblank og ca.15.cm tykk, trygg og sikker, klar til og ta i mot folket til isfest.

Dagen før isfesten var det masse av folk samlet på Kjødna, noen av barna spurte spørrende "ska mi ikkje ha isfest i år"? "Jau, åffer ikkje i mårra, mi må jo ha festen nå når isen ligger der",sa Steffen Dyrstad. Budstikka gikk på skolebussen dagen etter,"kom te isfest klokka fem, alle må komme"!

I det jeg vandrer opp over mot Kjødna, kledd til tennene, og vel så det, så kommer jeg til og tenke på alle de navn vi bruker på dette vakre sted, et sted som jeg tror vi alle føler vi eier en liten bit av.

Noen sier Kjødna andre Store kjødna, og de fleste folkene fra Farestad sier Farestad kjødna.Og så har vi de forskjellige sidene Dyrstad folk kaller "sin"side for Dyrstadsiden, og den samme siden kaller Valvik folk for Valvik siden. Og Farestad folk kaller "sin" side selvfølgelig for Farestad siden.

Stedsnavnet Stupebrettsiden er kommet i de siste årene etter det ble satt opp stupebrett på Berge siden. Det stemmer med ordtaket –kjært barn har mange navn.

I det jeg entrer toppen av Nybråtbakken eller Valvik bakken som de unge kaller den, så møter jeg folk med sjeisene eller skøytene over skuldrene, og med ved i poser til bål, ryggsekker full av pølser,brus og annet som hører med til isfest.

Det er bitende kalt, frostrøyken ligger som et svevende teppe over isen,og det blir en trolsk stemning når en etter en tenner fakkelboksene og plassere dem rundt om på isen.Flere fyrer opp bål til pølsegrillingen og ungene de koser seg, "æ vil møe heller være her enn å se barne t.v.dette æ gøy,bøøøø, nå kommer æ og tar dæ".

De løper i mørket om kapp på skøytene sine.Noen er ute på skøyter for første gang og det blir en del knall og fall,andre har en skøyteteknikk som imponerer.

Flere leker "Tikken", andre spiller ishockey med fakkellys i hvert hjørne av banen. Alle er med og leker, ung som gammel.

Fors. side 2.

Fra side 1.
Det er et vakkert syn når flammende fra bål og fakkelbokser lyser opp i nattemorket over Kjodna vår. Klokken nærmer seg 18.00, og det er sannelig snart 70 mennesker samlet i denne sprengkalde kvelden.Hva er det som får oss til og ta ut i slik en kald kveld, til og med er det kommet folk helt fra Lyngdal og Mandal.Er det ungene som drar foreldrene ut eller motsatt? Vel, hver og en av oss har vel et svar på det, men uansett så varmer det meg at vi motes slik, under himmelens stjerner med frostkledde trær og fjell rundt ,og isen fylt med glade barn og voksne, forhåpentligvis så lærer vi og sette pris på vår vakre øy og naturen rundt! Takk for stunden til alle dere som kom!
Det er for øvrig 4 gang vi har isfest på Kjødna,la det ikke bli siste!

STJERNØENS ØKONOMISKE FORHANDLINGER.

Slik lyder teksten på omslaget av en bok ført i pennen av min farfar Christian Pedersen Dyrstad. Boken er fylt med referater fra 1918 til 1937. I referatene står det om forhandlinger/kostnader ang veier på øya ,om postombringelse og poståpeneri,soknader ang.fergeforbindelse fra Bergsto til Omland, om innkjøp av værer for øen,fiskeri spørsmål og diverse annet.
Vi vil i Skjernøyposten la dette gå som føljetong i de kommende nummer, det vil ble skrevet av direkte fra boken så ordlyden blir slik den var i den tiden!

Den 2 den Novemb 1918 avholdes møde paa Dyrstad af Jens Jacobsen, Jacob Jacobsen, Eugen Valvig,Rasmus Dyrstad og Chr.P.Dyrstad til behandling af Stjernøens økonomiske anligender.
Sag No 1 Veien valvig-Farestad.enstemmig beslutning. Veien ansees meget paakrevet og vil man med al mulig kraft søge at samle midler til veiens oparbeidelse.
Dog bemerkes at man ikke søger at fremme veien til fordel for samlet skole for hele øen.

(jeg vil skyte inn her at det var stor motstand i fra Skjernøy folk, når det gjaldt og bygge en felles skole for hele Skjernøy. Da denne veistrekning var under planlegging så hadde skolekretsen Berge-Farestad-Rosnes bygget sin skole i 1878 og skolekretsen Skjernøysund-Dyrstad-Valvik bygget sin skole i 1877. Og flertallet på øya var enige om og beholde skolene slik, men Mandal Herredsstyre så annerledes på skolene på Skjernøy , de ville helst ha en felles skole for øya og den kom jo som kjent i 1927, og står der den dag i dag, dvs. den brant ned i april i 1932, men ble bygget opp igjen og sto klar til og ta i mot alle øyas skolebarn i september samme år!)

Sag 2.Posten til Stjernøen.Enstemig udtale. Man vil søge at faa posten ombragt hver søgnedag til hver gaard.Itilfelde dette ikke invilges, vil man søge at faa forandret dagene til tirsdag torsdag og lørdag for ombringelsen.
Sag.3. Man henstiller til fiskerene at slutte sig til fiskeriforeningen.Ligesom man anbefaler paa det allerbeste at slutte sig til export foreningen.Spesielt for fremtiden efter krigen for at holde fiskeprisene oppe.
Sag.5.Komminations for tiden er meget daarlig og var det ønskelig om den kunde forbedres.
Sag.6. En god kraftig arbeidshest for Stjernøen er meget paakravet og vil man være taknemmelig for et forslag i den retning.
Møde afholdes paa S.U.F. (Stjernøens Ungdoms Forening) lille sal den 16-11-1918.
Til forhandlinger forelaa.
Sag.1. Veien Valvig-Farestad:Endstemmig vetat:Veien søges fremmet fortest mulig.Nye bidraglister udstedes og det eventuelle underskud garanteres af opsidere paa Stjernøen.
Til veikommite valgets enstemmig.Chr.P.Dyrstad,Gustav Valvig,Petter Farestad og Albert Rosnes.
Sag.2.Posten og dens ombringelse etc. Postdagene til ombringelse af posten forandres til tirsdag-torsdag og lørdag.Til at indgi andragende til post styrelsen om ombringelsen af posten til hvar søgnedag til hvar gaard valgtes Jens Jacobsen Berge.
Sag.3.Fiskeriforeningen.Enstemmig udtale.Den lokale fiskeriforeningen søges fremmet paa alle maader og ved at faa fiskerne til at slutte sig til foreningen.
Exportforeningen: Man enedes om at la den nuværende export farratning arbeide 1 aar, før man søger at danne exportfarratning.
Sag.4.Beplantning af Stjernøen. Man enes om at faa planter gjennom skolestyret og faa barn og lærer til at plante dem du til vaaren eller paa den heldigste tid.
Sag.5.Hestekraft:Ingen bestemt beslutning tages i denne sag.Møde hevet.

Skjernøyposten.

- ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME -

Redaktør: Sigurd Aalvik, tlf. 38 26 86 11
I redaksjonen:
Georg Walvick, tlf. 38 26 86 36
Norvald Jenssen tlf. 38 26 86 75
Evert Knutsen tlf. 38 26 86 86
Rita T. Dyrstad tlf 38 26 87 16

Adr.: Skjernøy, 4516 Mandal

Postgirokonto: 0802 54 25 368

E – postadresse: skjposten@c2i.net

Kontakt i USA: Mrs. Agathe Tompson
865 Buck kd., Stone Ridge.
N.Y. 12484. USA. -.

Abonnent pris pr. år kr 50. -. USA $ 10

Litt Fiskeprat.

Ja nå er vi i slutten av februar, og det er på tid med et tilbakeblikk i fiskeriene siden siste Skjernøypost.
For det første ble det satt ny prisrekord for hummer. Før jul fikk fiskerne utrolige kr 300 pr. kg for havets kardinal "hummeren," så den gode prisen reddet kanskje litt av fortjenesten til fiskerne, etter de elendige hummerfangstene.
Fangsten etter torsk før jul ble hemmet av den ene stormen etter den andre, så det så mørkt ut for juletorsken. Men 4 – 5 dager før julaften ble det fint vær og alle trollgarna kom i sjøen i en fart. Det viste seg å være bra med torsk i størrelsen mellom 1,5 og 2 kg, men s det var langt mellom de store på 5- 6 kg, og alle som bruker torsk julaften fikk torsk til julaften i år også.
Etter jul har værgudene vært helt umulige, nesten bare sydlige vinder og tung sjø. Noen perioder har det vært fiskevær, og da er det helst sei og trollgarna som er tatt i bruk.Det har vært en del torsk, lyr og pigghå å få og prisene til fiskere etter jul har vært bra. Stor sløyd lyr og levende torsk fra 1,3 til 2 kg er blitt betalt med kr 17 pr kg, og levende torsk over 2 kg er blitt betalt med kr 27 pr kg til fiskerne på det høyeste.
Også reketrålerne har blitt hindret av uveret. De har kanskje i snitt over nyttår bare hatt en tur til "revet" i uken, pluss noen få turer under land. Fangstene har vært gode på "revet" men heller dårligere under land.
Nå går det mot lysere tider og vi venter på godværet, helst lett bris fra nordlig kant. Så treffes vi igjen i juni måned med nye fiskemeldinger.

Rester etter m/s "Stavfjord."

Etter den store stormen sist høst, ble det nok en del fenghetter og knall, som er koblet til skyteledning og har ligget rundt vraket blitt skyllet ned i de dype rennene mellom Hjelmskjæret og Eikelandskjæret, og mellom Hjelmskjærene og Slottsborgheia i Valvika og Færøy. Der har fiskerne fått dem i garnene sine. Alt stammer fra m/s "Stavfjord" som forliste og sprang i lufta for 8 år siden. Knallene er antagelig farlige, da de var blanke og fine og seriekoblet i store kveiler med ledninger.
Så fiskere vær på vakt når dere får dem på kroken eller i garna. Knallene er på tykkelse med en tykk blyant og er ca: 3 – 4 cm lange.

Arbeid på Gismerøya.

I to måneder har arbeidet pågått natt og dag med å legge ny molo, der som den gamle var og som ble tatt av stormen sist høst. Lyden av gravemaskinene og fjellsprenging kan høres vidt omkring. Ja, helt til Skogsøy. I Valvik, Dyrstad og Skjernøysund har det med gunstige forhold hørt ut som arbeidet foregår like i nærheten, og det har gått utover nattesøvnen.
Vi så nå i "Lindesnes" at Klevefolk har sagt ifra om arbeidet på natten. Moloen som legges er tatt av stormen to ganger og sjøen har skylt ned veggen på fabrikkhallen begge gangene. Denne gang må det legges et solid fundament og en skikkelig molo som er mye høyere en den som var, og koster kommunen mange millioner.

Ungdomsforeningen.

Årsmøtet ble holdt 6. Des. kl 19.00. Det møtte fram 24. personer. Forkvinne Åshild Aalvik ønsket velkommen. Og etter allsang og andakt ved Eilif Christensen ble Åshild valgt til å lede møtet.
Årsmeldingen fortalte om et normalt år med god aktivitet til møter og andre sammenkomster.
Det nye orgelet er nedbetalt i året som gikk. Taket på vestsiden av kapellet fikk på dugnad lagt på sutakplater.
Regnskap for kapellet og ungdomsforeningen ble lest opp av kasserer Anne Karin Jenssen og godkjent.
Ungdomsgruppas årsmelding ble lest av Ingvild Syrdahl. Turen til Rivenes i Søgne er svært populær, men noe varierende oppmøte på fredagssamlingene.
Yngres årsmelding ble lest opp av Alf Tore Gundersen. Meget stor oppslutning og stor og god aktivitet.
Barnekorets årsmelding ble lest opp av Elin Dyrstad som sammen med Anne Lans Syvertsen er ledere. Det er øvelse hver fredag. 27 barn er med. I år hadde koret 42 samlinger. Fra høsten som var har de eldste (fra 5 kl. og oppover) av og til hatt ekstraøvelser, og dannet egen gruppe.
Valg:

Styret i år 2000.		Nytt styre år 2001.	
Formann	Åshild Aalvik.		
Nest. Form.	Tom Inge Dyrstad	Formann.	Åshild Aalvik
Kasserer	Anne Karin Jenssen	Nest Form.	Tom Inge Dyrstad
Styrem.	Eilif Christensen	Kasserer	Eilif Christensen
--------	Allis Hansen	Sekretær	Allis Hansen

Indremisjonsselskapet som ungdomsforeningen står tilsluttet er nå slått sammen med Santalmisjonen og har fått navnet Normisjon. Sammenslutningen trer i kraft 01. 01. 01.
På årsmøtet ble det bestemt å legge nytt belegg i lillesalen da det gamle teppet er svært slitt. (Nytt belegg er aldrede lagt.) Foreningen vil også prøve ut et nytt mikrofonutstyr. (bl. a. myggmikrofon).
Det er arbeid i gang med å lage 1500 årer av tre til bruk ved utloddinger. Nytt trekkeapparat skal også kjøpes inn----------.
Til denne tid har det vært tre kveldsbibelskole og en temakveld og et fredagstreff . Fra 7. mars var det en møteuke. Andreas Holbek talte på det første møtet som var godt besøkt, og det var det også på torsdagen. Andreas Holbek talte også da. Fredag 9. stelte ungdomsgruppa i stand rekefest. Storsalen var da fullsatt og Kai Stoveland talte og det var sang fra en gruppe av Mandal Kantori. Søndag var det Familiegudstjeneste med sang av barnekoret, og fullsatt kirkesal. Søndag 18. mars er det sangkveld ved Kor-E-Mi og en gruppe fra SBK. Til slutt vil vi minne om ungdomsforeningens utlodning med inntekt til kapellet lørdag 7. April kl 17.00, og håper på stort frammøte.

Årsmøte i Skjernøy menighetsutvalg.

Etter gudstjenesten søndag 25. febr. med kirkekaffe.

Leder: Signe Aalvik
Medlemmer Liv Brit Jenssen, Bjarne Christensen og Anne Lans Syvertsen
Utvalget skal ivareta menighetsrådets oppgaver på Skjernøy, og har et nært samarbeid med Skjernøy ungdomsforening.

Gudstjenestene har til vanelig samlet ca 40 mennesker.
Familiegudstjenestene samler godt med folk –80 til 100. Vi har hatt SBK og søndagsskolebarna til å synge Etterpå har vi servert pølser en søndag og boller og saft en annen.
Skjærgårdsgudstjenesten i juni ble en flott dag. Menigheten i Holum var med oss og vi var samlet i Ystevågen ,Farestad, Kolberg talte og det var 130 fremmøtte.
Søndag før jul hadde vi samling hvor vi sang julesanger sammen og serverte julekaker. B.T. Madsen spilte og Dankel holdt andakt, og søndagsskolebarna fremførte Lucia opptog. Dette samlet over 100 mennesker.

Fors side 8.

Portrettet.

Som nr. 2 i intervjuserien er det Målfrid Berge vi denne gang har intervjuet.

Målfrid bor så vakkert og fredelig helt ytterst på Farestad, i Norges nest sydligste hus. Målfrid f. Dyrstad den 5.3-1917 er født og oppvokst på Dyrstad som nr.9 av en søsken flokk på 12, hvor av 11 vokste opp. Nå er det tre igjen, Arthur Dyrstad f..5.1.1916 bor i Lillesand og Aslaug Kjelstad f. 19.5.1921 og bor i Canada.

Skolen var 7 årlig i min tid og jeg gikk de første 3 år på Dyrstad skole. Da ble Dyrstad skole nedlagt og alle skolepliktige barn fikk sin undervisningen på den nyoppført Farestad skole i 1927.

Jeg må fortelle en historie om min bror Arthur og meg. Vi var begge elever ved Farestad skole denne vinteren, og da maten og melkeflasken var trygt plassert i ranselen, bar det ut Skaret på Dyrstad og over til skolen på Farestad. Det hadde snødd noe kraftig hele natta,brøyting fantes ikke i den tiden, så fonnene lå høye og dype, og det var tungt for korte bein å komme seg igjennom. Men vi kom frem til slutt og entret skoledøren, men tenk der var det ingen, kun en lapp på døra med teksten- SKOLEN STENGT PÅ GRUNN AV UVÆRET. Ja.da var det bare å spise nista og samle krefter til returen hjem.

Da de 7 skoleåren var over gikk jeg et år på Fylkesskolen som ble startet opp her på øya, jeg var nok ikke gammel nok, men de ville gjerne ha full klasse så jeg fikk lov å slå følge med de andre.

Jeg er utdannet Barnepleierske og utdannelsen tok jeg i Arendal og Tvedestrand.1939-1940.

Min første jobb hadde jeg på Ryvingen fyr hvor jeg var barnepleierske for Fam. Dannevig.

Jeg hadde ønske om og ta jordmor utdannelse, men det ble gifte mål i stedet med Torgeir Berge fra Flekkerøya.Vi giftet oss i 1942, selskapet sto i mitt barndomshjem på Dyrstad.

Siden det var under krigen var reglene slik at skulle en gifte seg måtte det skje på Sorenskriver kontoret. Men Torgeir og jeg ville ha presten sin velsignelse over ekteskapet, så vi fikk presten Sunby med oss ut til Skjernøy kapell og der ble vi "skikkelig gift", som presten sa etter på!

De første årene som nygifte bodde vi først hos min svoger Tonning Gundersen, som nettopp da var blitt enke mann, og jeg var hushjelp der.Så døde min far Kristian, og vi bodde hos mor noen år.

Torgeir gikk styrmannsskolen og skipper skolen under krigen.Så da krigen var over reiste han til sjøs, og jeg ble værende hjemme. I 1946 ble huset hvor jeg nå bor i satt ut for salg, og jeg kjøpte det,uten at Torgeir var hjemme.Men han sa alltid siden henn at det var den beste handelen jeg noen gang hadde gjort!

To sønner fikk vi, Svein og Martin.Svein bor på Skjernøy og Martin i Mexico.

En del har jeg reist i inn og utland, mange turer med min mann ute til sjøs og flere turer til min yngste sønn i Mexico.Siste gang jeg var i Mexico var i mars 2000.

I alle år har jeg likt og drevet med forskjellige håndarbeide,veving spesielt,men nå i de senere år blir det ikke mye av det, nå blir det mye fjernsyn titing på kveldene.

Hvorfor valgte jeg å bo på Skjernøy?

Jeg valgt bevisst å kjøpe hus på Skjernøy den gangen i 1946, for jeg visste da at min mann alltid kom til å være sjømann, og da ville jeg bo her hvor jeg hadde min familien rundt meg.Flere av mine søsken valgt også å bo her på Skjernøy. Men hadde ikke broa kommet i 1964 så hadde vi neppe bodd her.Det hadde vært for tungvint.

Er tilbudene tilfredsstillende på øya?

Ja, jeg synest det, jeg har det godt på alle måter.Selfølgelig kunne det ha vært en butikk,så jeg er veldig glad når kiosken på Nedre Farestad har åpent om sommeren,der får jeg det aller nødvendigste.Og tilbudene på Kapellet og Grendehuset er veldig gode.Jeg synest øyas folk er gode til å stelle istand tiltak som passer for alle.

Hvordan ønsker jeg at øya skal se ut i fremtiden?

Jeg synest det er nok turister her ute, jeg ønsker heller flere fastboende.

Ellers er det greit med eldreboliger for de som ønsker det, men jeg selv har det så greit som jeg kan ha det her i mitt hus, jeg klarer meg stort sett selv og har det godt.

Det ser ut som katten til Målfrid er enig der den strekker seg så lang den er foran ovnsvarmen.

Jeg sier takk for meg og for et hyggelig møte en vinter kveld i februar.

Fjæremannstufter – også på Skjernøya.

Av Svein Ø. Berge.

Man mente at "Fjæremannstufter" *bare* forekom på Båhuslen kysten og i Østfold, da kjent som Valer tufter. At denne form for forminner skulle finnes andre steder i vårt land var noe "fagkunnskapen" ved fakultetene ikke var særlig lydhøre for.
Det blev førstegang registrert tufter på Valør i 1938. totalt kjenner man til omkring 70 felter med til sammen nærmere 450 tufter. Dette indiker at det har vert mange mennesker i denne skjærgården. I utgangspunktet mente man dette var bronsealder boplasser, men dette er utelukket etter som de ligger langt lavere eller bronsealderens havnivå. Imidlertid er det i senere tid gjort visse utgravninger som indiker at laderen ligger lengre tilbake eller middelalderen. Man mener i dag at de eldste av Valer-tuftene er fra omkring 900 – med andre ord vikingtid.

Så langt om Valer-tuftene. Det kom imidlertid som en overraskelse at også i den Sørlandske skjærgård finne man denne type fortidsminner.
Lokalt har disse kulturminnene forskjellige navn som ; "steinhus", "kotter" og "hytter". Det er just i de seneste par år man har begynt å registrere denne form for forminner i Vest-Agder. Men faktum er at de passer inn i mønsteret som innledningsvis ble omtalt som "Valørtufter". Foreløpige rer det ikke foretatt noen utgravninger av funnene i vår landsdel og således er det svært vanskelig å angi noen tidsepoke, men man gjetter på en spredning fra sen jernalder og opp mot det attende århundre.
Foreløpig kjenner vi til denne type av tufter på Lyngøya ved Kristiansand, på Sæsi Skjernøya (Kirkevika), Stusi, og Ørpholmen. Videre på Viklen i Farsund og på Dragøya og Prestøyna i Flekkefjord.
I Kirkevika på Skjernøy har vi å gjøre med en betydelig bebyggelse som vanskelig kan betegnes som annet eller vær – altså bebyggelse som blev benyttet til sesongmessigt bosetning i sammenheng med fiskerier (og fangst?). Det er trolig de eldste fiskevær som er påvist i Agder.

Så kan man spørre seg, hva var hensikten med denne form for bebyggelse i et område med så elendige havnefarsiliter som Kirkevika?
Spesielt med vestan er havnen dårlig, men dentids farkoster var små og lette om man kunne enkelt dra dem på land. Imidlertid er det livd for nordosten, dette er den fremherskende vindretning på vinteren og vi må gå ut fra at det fortrinnsvis har vert ved vinteristid at bosettingen har vert befolket, noe jeg for øvrig skal komme nærmere inn på senere.
Med bakgrunn i de dårlige havneforhold kan vi med temmelig stor sikkert gå ut fra at et ikke var Skjernøy folk som hadde sitt tilhold her. Til det er forholdene andre steder på øya langt å fortrekke. Det må ha vert "tilreisende".
Når man ser på tuftene kan man forstå at det var folk som har vert vant med å arbeide i lag og vant med å ligge tett på hverandre som har residert her. De cellelignende tuftene gir et tydelig bilde av det. Stor tetter kan man ikke bo.
Skjernøy folk var det i hevertfall ikke – var det kanskje folk fra de indre bygder? Bønner og andre som har ligget her på sesongfiske for sin egen del? Skulle de ha funnet det nødvendig å anlegge et fiskevær med et tyv tretti talls hus her i Kirkevika? Ville de gått i gang med dette betydelige steinarbeidet bare for å fiske litt til husbruk? Tanken faller etter min oppfattning på sin egen urimelighet.

Fortsettes neste side

Men hva så. På Hvaler mener man det trolig var tale om mer profesjonelle fiskere. Fiskere som fulgte de periodiske sildeinnsigne. Blant annet på 1500 tallet var det i Skagerrak et eventyrlig sildefikse. Jeg mener denne teorien er korrekt også for vårt område. Innsiget av sild har i alle tider endret og forflyttest seg, slik at vi trolig også kan ta dette bildet med oss til tidligere tider. Kystområdene ved Valer og Båhuslen og helt ned til Øresund var gjenstand for mektige silde innsig. Vi kjenner til at de dro til seg en mengde fremmede fiskere og andre mennesker langs strendene her. Det grodde endog frem byer her på kysten under noen gyllne år i middelalderen.
At det samme har vert tilfelle også i våre farvann er det liten tvil om. Det er bare det at det skjedde uten at noen viste å nedskrive det og sette det på plass i historien.
Olav Haraldsons saga vet å fortelle om det rike sildefisket på agnesiden i de første tiårene av 1000 tallet. Pengerikdommen som fulgte silda nedfelte seg på mange måter, gode så vel som dårlige.

Det faller derfor snublende nær å tenke på steinkirken på Halshaug og Seinkirken på Sånum. Halse sokken var i den første krisene tiden ikke spesielt folderikt og heller ikke spesielt rikt på "jordisk gull". Det var Så hvorledes kan det ha seg at soknet kunne frembringe en steinkirke? Steinkirker var kostbare, man bygget normalt kirken i det materialet man kjente – nemlig trevirke. Det var konger og stormenn som satte opp steinkirker. Ser vi litt på plasseringen av steinkirker på kysten av Vest-Agder og begynner med Oddenes – denne kirken har trolig vert en stormannskirke etter som vi historisk sett mener her var et maktsenter, nord ost for denne finner vi Tveit steinkirke (trolig har denne sitt utspring i laksefisket). Neste kirke finner vi på Halshaug og Sånum, så følger Spangereid, Å-Sokken (Lyngdal) og på Lista finner vi hele to steinkirker, nemlig Vanse steinkirke og St. Laurentius steinkirke på Huseby, (Denne siste var uten tvil en stormannskirke). Alle de nevnte kirkene er *lokalisert i eller umiddelbar nærhet* av de områder hvor vi har registrert større eller mindre ansamlinger av "strandmannstfter" og/eller regulære fiskevære (for deltakelse i sesongbetonede storfiskerier). Kan dette ha en sammenheng med rike sildefiskesesonger å gjøre?
Det er ytterst tvilsom at fisket og fangsten i den ytre skjærgård ble gjennomført utenfor kontrollen av de lokale stormenn. Det vil si at denne "klassen" tok sin skjerv av den generelle velstand som fiskeriene brakte med seg.

Denne tanken med kirkebyggingen kan vi spinne litt videre på. Vi vet, med stor grad av sikkerhet, at det *har vært* en kirke/kapell i, eller i nær tilknytning til, Kirkevika. Kan dette kapellet ha hatt noen tilknytning til fiskeværet i denne vika? Dette er en hypotese som er vel verd å undersøke nærmere, men de skriftlige kilder, om det noen gang har eksistert, er for lengst forsvunnet. Personlig jeg ser jeg en sammenheng mellom den velstanden som nødvendigvis fulgte med rike fiskerier og byggingen av steinkirker.
Hvorledes skulle ellers, den relativt tynt befolkede og forholdsvis fattige region, Halse ha kunne makte det økonomisks store løft det var å oppføre en steinkirke?
Og kunne regionen makte dette – hvorfor skulle så ikke de mange menneskene, som hadde sitt tilhold i Kirkevika og på Stusi, også ha bygget et lite kapell i tilknytning til sitt fiskevær? Hva var så mer naturlig å bygge dette just i Kirkevika, eller kanskje det lå oppunder Kapittelheia?
Vi kjenner til funn av keramikk just fra flaten ved Kapittelheia. Keramikk som fortrinnsvis var i bruk blant geistligheten, og har sin opprinnelse i tysk høymiddelalder.

Årsmelding..... Fors fra s. 4

Det som opptok oss mest tørste halvår av 2000. var innsamlingen til orglet og innvielse av dette.Søndag 27 februar var det innvielse og domkantor Pearson var gjeste organist. En fin søndag og kollekten innbrakte kr 8055.
Lørdag 12 august hadde vi samling i kapellhagen, i samarbeid med ungdomsforeningen, til inntekt for orgelet.Ca 300 mennesker var innom og kjøpte lodd, lopper, auksjonsvarer og mat. Kåre Rosseland hadde andakt .
En enorm oppslutning som gav oss 46856 kroner i inntekt . Dette gjorde at vi kunne betale resten av orglet og overføre 10.000 kroner til kapellet ved /ungdomsforeningen.

Virksomheten i 2001 vil bli lagt opp omtrent som fjoråret. Vi vi i tillegg prøve å ha en kirkekaffe i juli måned når det er mest turister.

Lokale ord og utrykk, i bruk eller tidligere brukt på Skjernøy.

Vårt språk er i stadig forandring, og snart går vel det meste av kommunikasjonen på engelsk eller "halvengelsk" Mange gamle ord og utrykk har fått eller får snart sin plass i glemmeboken. Dette vil vi gjøre vårt spede forsøk på ikke skal skje på det lokale plan. Vi ber derfor leserne ta en skikkelig gjennomgang av hukommelsen og sende oss mest mulig slike.

Vi presenterer noen smaksprøver for å komme i gang:

Flebestikke = En som til stadighet griner for den minste ubehagelighet.
Kloddefole = En med ti tommeltotter både i teoretisk og praktisk sammenheng.
Vasstaske = Paltorsk som nettopp er ferdig med skallskifte, altså helt tom.
Bladlyr = En lyr som er en tanke for stor til å kaste ut, og litt for liten til å kunne selges.
Kasen fisk = Fisk som er bortimot halvrråtten, til bruk som agn i hummerteiner. Noen sverger til at dette er det beste til hummeragn, andre har andre spesialiteter.
Kjølpemakk = Gummimakk med krok til bruk under harping eller dorging (kjølping). Også gummimakk i metervis som ble brukt til å lage ferdig gummimakk.

Bokutgivelse.

Tore Dag Bøe, som nylig sammen med familien er flyttet inn i nykjøpt hus i Sollia på Farestad, har sammen med en arbeidskollega utgitt en bok med tittelen: "Mot en mer menneskelig psykiatri." Forlaget er Universitetsforlaget. Boken ble utgitt høsten 2000, og retter et kritisk søkelys mot psykiatrien slik den drives i dag. Det er en spesialbok beregnet for ansatte i psykiatrien, og for studenter innen sykepleie, vernepleie eller sosionomutdannelse. Boken har også som målgruppe pårørende , pasienter og folk med spesiell interesse for psykiatri.
Det tas utgangspunkt i at pasienten ved innleggelse i psykiatrisk avdeling blir fratatt det aller meste av medbestemmelse eller innflytelse på sin egen livssituasjon, tvangsmidler og tvangsmedisinering blir brukt for ofte. Ofte har pasient og behandler ulik oppfatning av hva som feiler pasienten.
Boken forsøker å peke på mulige måter å gjøre ting på for å skape større likhet mellom pasient og behandler, redusere medikamentbruk, og gi pasienten større frihet til å bestemme mest mulig av sin behandling ut fra en dialog mellom pasient og behandler. Boken tar hele tiden utgangspunkt i etikk og filosofi knyttet til møtet mellom mennesker.

Boken er skrevet i "Brynjulfs" hus på Farestad. Tore Dag Bøe har jobbet 5 år som miljøterapeut ved en avdeling for alvorlig sinnslidende ved Vest Agder Sentralsykehus.

TUR TIL BRASIL!

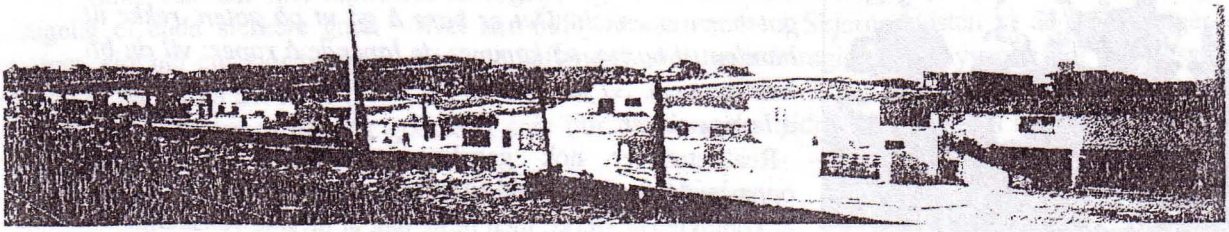

ER DET NOEN AV DERE SOM HUSKER EI JENTE MED BRUNE ØYNE OG LYST HÅR, KANSKJE BEDRE KJENT FOR SITT ENORME ORDFORBRUK OG SINE KJAPPE KOMMENTARER? VI SNAKKER OM ELISABETH CHRISTENSEN.

Helt fra Elisabeth forlot vår kjæreste øy til fordel for gatebarna i Brasil, har vi hatt lyst å besøke henne for å se hvordan hun har det og hva hun driver med. Og endelig, den 21 februar, kunne vi sette våre stive og støle ben på brasiliansk jord. Der kunne vi heldigvis konstantere at den Elisabeth vi så godt husket, fremdeles var den samme gamle, bare brunere og litt råere, spesielt i trafikken.

Grunnen til at Elisabeth reiste til Brasil, var en drøm hun helt fra ungdomskolen har ønsket å realisere. Etter videregående og Disippeltreningskolen (Ungdom i Oppdrag) følte hun at drømmene hun hadde, faktisk var et kall fra Gud.

Elisabeth bor i et kollektiv sammen med fem andre, tre brasilianske gutter, ei svensk jente og ei jente fra Norge. To av de jobber i et fattig byområde (nesten slum) hvor de har samling for barn. De fire andre, bl.a. Elisabeth, jobber på gata med gatebarna.
Elisabeth og de andre går ut på gata for å bygge bånd med barna. Målet er å skaffe et hus som skal fungere som et restaureringshjem hvor barna kan bo et par år før de er klare til å flytte hjem til familiene sine.

Visjonen deres er å få barna bort fra gata slik at de kan få et mest mulig normalt liv. For å få dette til, må de også jobbe med hjemmene til barna for å styrke familiesamholdet. Mange av familien er ødelagt pga vold og alkoholisme, og dette, i tillegg til fattigdom, er hovedårsakene til at barna har flyktet ut på gata. Den største utfordringen i arbeidet er å få barna til å skjønne at livet på gata ikke har noen framtid. Det finnes et bedre alternativ for dem.
Det er ikke lettere for disse barna å bo på gata enn hjemme, men på gata har de muligheten til å styre sitt eget liv, og det er mye derfor de ikke flytter hjem.

En annen ting som holder dem tilbake på gata, er at de aller fleste sniffer lim. En blir ikke fysisk avhengig av lim slik man blir av andre narkotiske stoffer, men man blir psykisk avhengig. Barna *tror* at de ikke klarer seg uten limet, og en gutt sa selv en gang at det er som om limet kaller ham tilbake til gata. I tillegg til at limet bryter ned hjernecellene, ødelegger de også lungene på en måte som aldri vil la seg reparere.

I Brasil finnes det 8 mill. gatebarn. I Fortaleza, som er byen hvor Elisabeth bor, er det 2,5 mill. innbyggere med ca 7000 gatebarn og ca 6000 mindreårige prostituerte. 35% av gatebarna vil dø før de er 18 år pga vold, narkotika, Aids og andre ulykker.

Det høres kanskje fint ut å bo i et land med 30-35c, hvite strender med palmegrener som vaier i vinden og masse sol. Men Elisabeth er ikke på ferie. De fysiske og psykiske utfordringene i forbindelse med arbeidet er mange.

Kulturforskjellene er store, og det er tøft å sammenligne sitt eget liv med gatebarnas hverdag.
Mer enn èn gang har det vært fristende å reise hjem, men på samme tid kunne hun ikke tenke seg å være noe annet sted. Når barna betror henne store hemmeligheter, gir henne klemmer og roper mot henne *"hei tante"*, blir hverdagen mer meningsfull.

Fors. neste side.

Mens vi sitter og snakker, begynner Elisabeth og hennes skandinaviske venninner spøkefullt å fortelle. *"Å jobbe med gatebarn er enkelt. Det er bare å gå ut på gaten, rekke ut hånden til barna, så kommer de løpende å roper: vil du bli min mamma. Så får de mat og klær og lever livet lykkelig alle sine dager"*

-Realiteten er nok ganske mye hardere. Man kan opparbeide et sterkt bånd til et barn en kveld og innbille seg at kontakten er sterkt, men neste dag er alt like vanskelig.

Men selv om det er mye tøft arbeid, kan de likevel allerede se noen resultater. Et eksempel på dette er en historie Elisabeth fortalte.

Det var en fæl og skitten 13 år gammel gutt, som kranglet mye på gaten og alltid var ruset. Han pleide å oppsøke teamet til Elisabeth hjemme, og knuste bilruten på bilen. De var ganske bekymret for ham. En dag inviterte de seg hjem til bestemoren hans, noe som er ganske vanlig i arbeidet, og gutten ble med hjem. Da de skulle reise igjen ble gutten igjen hjemme og de regnet med at han kanskje kom til å bli der ett til to døgn før han trakk tilbake til gaten. Men det varte og rakk, uten at de hørte noe fra ham, og etter flere uker traff de endelig på ham igjen. Han var helt forandret, han hadde begynt å jobbe på dagen og gikk på skole på kveldstid. Fordi han var analfabet hadde han begynt i første klasse. Han hadde fått nye klær, var ren og hadde til og med lagt på seg.

Vi var meget imponert over arbeidet deres der nede. Selv om Elisabeth ikke jobbet så mye da vi var der, synes vi likevel at vi opplevde mye i tillegg til det Elisabeth fortalte.

For oss er Brasil fremdeles et drømmeland med lange, flotte strender og palmesus, absolutt et anbefalt ferieparadis. Men kikker man seg litt rundt, oppdager man fort at bak fasadene finnes det en virkelighet langt ifra vår egen komfort.

Egentlig var det godt å igjen kunne sette bena på vår framtidssikre og trygge, norske jord...

- Nina Jenssen og Torunn Aalvik

Julefest på Dyrstad skolehus.

I år var det tiende gang det var duket for julefest på Dyrstad skolehus, eller for å være helt korrekt,den niende.For da vi skulle ha fest i januar 1993 så forlist "Stavfjord", og vi husker alle den søndagen.Det var stor oppstandelse over hele øya, ingen hadde roen til og sitte inne på Dyrstad skolehus og ha julefest den søndagen, selv om bordene var dekket,juletreet pyntet og maten var klar.Nei, da måtte vi ut og opp på Slotsborgheia og se på "Stavfjord" og snakke med folk.Ja, det var en uforglemmelig hendelse!

Men denne søndagen 7.januar i året 2001 var det heldigvis ingen forlis.Nei da var det fest.Over 60.stk hadde meldt seg på.Vi sang sanger om Skjernøy,jul og nissen.Esser og boller,kakkao og kaffe gled ned i vår mage.Magnhild og Bjørn spilte så fint på gitar.Allis leste historie om nissen, ungene tegnet på duken, og nissen våknet på loftet når vi sang høyt for den, og sannelig hadde han husket på kjærlighetene på pinne til ungene i år også, de kom i stri strømmer ned fra loftet!

Riktig koselig var det!

Været eller ikke været...

Alle snakker om været, og med god grunn. Det interesserer jo nesten alle og en må vel kunne si det har oppført seg noe unormalt de senere år. "Mot normalt" som han sa. Skjønt hva er normalt når det gjelder været? Det er vel litt vanskelig å si. Men en må vel kunne si at været er blitt mer ekstremt de senere år. Ikke bare på våre hjemlige trakter, men faktisk over hele kloden. Regn og oversvømmelser mange steder (vi kan bare minne om de ca. 700 m.m. vi fikk på et par måneder siste høst). Intens tørke andre steder. Ødeleggende orkaner har herjet mange steder, både nede i tropene og på være breddegrader. Vi har hørt om den globale oppvarming og isen som smelter både oppe i Arktis og på Grønnland.

Ser vi litt tilbake, kan vi minne om orkanene i Nordsjøen i februar 1953 som la store deler av Englands østkyst og nesten halve Holland under vann. Våre hjemlige orkan i september 69, som la hundrevis av trær her på øya, samt halve Furulunden i bakken. Og likeledes nyttårsorkanene i Ålesundstraktene, samt flere intense orkaner oppe i Nord-Norge. Og likeledes det ekstreme høyvanne i oktober 82, samt nå i nov. 2000. – Dette er bare noen få av de katastrofer som været har forårsaket de senere år. – Og så kan en jo undres på om detter været er menneskeskapt eller bare naturens luner. Men det får andre prøve å finne et svar på.

Fors. neste side.

Slikt vær har nok inntruffet for også., og at det vil inntreffe igjen er temmelig sikkert, og antagelig ei enda sterkere grad. – Det har tidligere vært nevnt i Skjernøyposten at de som bygger brygger, sjøbuer etc, bør heve disse en god halvmeter over høyeste registrerte høyvanne, for å forvisse seg om å "ha sitt på det tørre".
Men nå får vi da tro at det blir godværet som blir det normale i tiden framover. Vi har tross alt hatt mye av det også i vinter.
Og ser vi fram til en god, ekte sørlandssommer når den tid kommer.

H. K.

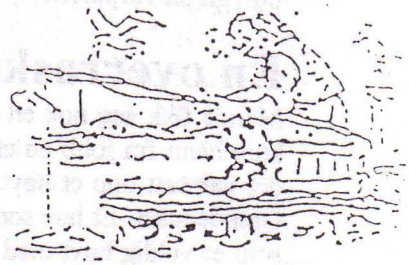

Smånytt fra øya.

Informasjon

til de abonnenter som deltok i slektsstevnet etter Peder Torkildsen og Karoline Rasmusdatter på Dyrstad 8. Aug. 1998. Navnsetting er nå fullfort og komplett bilde med nr. og henvising til liste kan fås ved henvendelse til Janne Ø Knutsen tlf. 38 26 85 86. Prisen er kr 25 pr sett.

Skjernøypostens abonnenter.

Ved årsskiftet 2000/2001 hadde Skjernøyposten 360 abonnenter. Disse er fordelt på mange land, lengst borte finner vi Canada og USA og en i Brasil, men vi har også lesere i Estland, Danmark, Sverige, England og i moderlandet er fordelingen fra Finmark til sydspissen. Vi er nå inne i den trettitredje årgangen, og starter med friskt mot.

Sene betalere.

Vi har en del abonnenter som er trege til å betale, og til disse sender vi med en giroblankett. Selv om abonnementet er lavt er vi avhengi av hver krone for å få det til å svive rundt. Noen glemmer også å skrive avsender på innbetalingen, dette gjør det tungvindt å ajourføre innbetalingene, noe som kan føre til at enkelte kan ha betalt selv om de får påminnelse. Disse bør ta kontakt med redaksjonen.
Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at alt arbeide i redaksjonen gjøres uten noen form for økonomisk kompensasjon.

Sollia solgt.

I fjor høst ble huset til avdøde Helga og Arthur Jenssen solgt. Det var stor interesse for det vakre beliggende huset som ligger oppe i en solrik li på Farestad. Det ble en familie som var bosatt på Farestad som fikk kjøpt huset. Det er Hanne Arntsen og Tore Dag Bøe. Huset er bygd 1940 og er ikke modernisert så det må nok gjøres en del med det. Vi ønsker paret lykke til med nytt hus.

Bilinnbrudd.

I Garasjeanlegget på Kniben, hvor fellesgarasjene til Rosnes er, har det vært innbrudd i biler to ganger i den senere tid. Det var innbrudd i biler som sto inne i garasjen i høst og nå i midten av februar. Det er musikkanlegg som er stålet begge gangene. Sistegang var det innbrudd i to biler.

Dyretragedie.

Søndag 14. januar da isen på Farestadkjødna lå blank og fin og godt gjennomsiktig. En kunne se bunn over alt. Da fikk en liten gutt se at det lå to døde rådyr på bunnen ved Kjønneheia. Det så ut som det var et voksent dyr og en årskalv. De hadde nok gått gjennom isen da den ikke var sikker nok og dyrene hadde ikke greid å komme seg til land. Det er alt for mange rådyr på øya, men vi ønsker ikke livet av dem på den måten. Når snøen kom i slutten av februar var det rådyrspor å se over alt. Det så ut som det hadde gått store flokker på jordende.

Agnes Gundersen

dode 1. 3. 86 år gammel. Agnes var født på Berge Skjernøy, som en av 7 søsken. Nå er det kun en gjenlevende søster i USA igjen av søskenflokken.
Hun var utdannet sykepleier og hadde spesialutdannelse innen psykiatri og i tillegg den høyere sykepleieskolen. Hun arbeidet i dette yrket til hun var over sytti år, blant annet på Eg psykiatriske sykehus, AA- klinikken i Kristiansand og på Solhøgda i Mandal. Hun arbeidet også en periode i England og USA. I godt voksen alder seilte hun en periode som messepike. På sine eldre dager budde hun i barndomshjemmet på Øvre Berge. Da helsa begynte å svikte flyttet hun til Bygdeheimen i Holum.
Agnes var en sykepleier av den gamle skole, hvor omtanke og omsorg for pasienten alltid var det viktigste. Vi lyser fred over hennes minne.

Skjernøy Vel.

Grunnet sent årsmote i Skjernoy Vel, motet var 13. mars, må vi vente til neste nummer for å få med ref. fra årsmotet. Da vil vi også ha med fyldig stoff om Grendehuset som ventes ferdig utbygd på vårparten.

En overraskelse.

Mange fikk seg nok en liten overraskelse da de kom hjem fra jobb en ettermiddag og fikk se at det var satt opp et høyt hus på lekeplassen ved Grendehuset. Et hus som er ca: 1,5 ganger 2 m, som er veldig høyt med spiss tak. Ser ut som et tårn.

Det er Telenor som skal ha sin koblingssentral der. Det har vært mye fram og tilbake når det gjaldt plasseringen av denne sentralen. Det er også lagt kabler ned i veien til huset. En viste jo at koblingssentralen ville komme og at plasseringen ville bli ved Grendehuset. Vellet hadde anmodet Telenor til å trekke den bak og inn i terrenget så usjenert som mulig. Men slik ble det ikke. Lurer på om koblingsinstrumentene til Telenor er svært høye.....

Vårflora på Kysten.

Blomstervandring på Skjernøy i regi av Botanisk Forening. Turleder: Asbjorn Lie.
Start fra kapellet onsdag 30 mai kl 17.00.
Sett av denne kvelden til en svært interessant tur, med helproffesjonell turleder.

Theodora Hægeland

fodt Berge, dode 27. 12. 2000, 83 år gammel. Theodora var siste gjenlevende av i alt 11 sosken som kom fra Øvre Berge. Hun bodde storstedelen av sitt voksne liv i Kristiansand, hvor hun arbeidet som husmorvikar. Hun var svært ofte på Skjernoy, enten på hytta på Ytre Berge, eller på besok hos sin tallrike familie på oya.

Theodora var et godt og omsorgsfullt menneske, som det alltid var en glede å mote. Vi lyser fred over hennes minne.

Vårtegn.

Forste utsprungne blåveis ble funnet 25. febr. her på oya. Det hadde jo vært noen milde fine dager med mye sol som hadde satt fart i blomstringen på lune steder. Håper på flere vårtegn nå framover.

Vil bygge sti til «bauta»

MANDAL: Skjernøy Vel har søkt Fylkesmannen om 16.000 kroner i tilskudd til bygging av sti frem til «bauta» på Dyrstad. Stien er planlagt som forlengelse av en driftsvei. Historielaget arbeider for å finne ut hva inskripsjonen på bautaen betyr og hvorfor den er plassert på stedet. Det er Fylkesmannens landbruksavdeling som har tilskuddspost til opplevelseskvalitet i kulturlandskaper.

Prosjektgruppa for områdetiltak.

Den tidligere omtalte gruppa er nå kommer et godt stykke videre i sitt arbeide med registrering og forberedelser av tiltak.

I samarbeide med Vest Agder Fylkesmuseum er plantelivet på oya registrert, og vil få tilsendt et utdrag av denne registreringen. Vi har videre registrert og fotografert bebyggelse som har med driften av gårdene å gjore, så som uthus, sommerflorer, hostflorer, rydderoyser og andre spesielle ting for hver enkelt gård. På grunnlag av disse registreringer vil det bli utarbeidet et sammendrag for hver enkelt gård.

Av tiltak som det vil bli sokt om okonomiske midler til, kan nevnes: rydding og brenning på Store Vengelsholme, oppbygging av gjerder på Rosnes, forbedring av veg til Ytre Farestad myrene, traktorvei på Dyrstad, traktorvei i Skjernøysund, senking av utlopet fra Østertjonna i Skjernoysund, forbedring av traktorvei på Berge. Den okonomiske delen vil bestå av et tilskudd og en egenandel. Alle berorte grunneiere vil bli informert eller vil bli det. All aktivitet er basert på enstemmighet. Tiltakene er ment å skulle bedre driftsmulighetene og lette tilgjengeligheten for flest mulig.

Barnedåp

i kapellet sondag 28. januar. Barnets navn Olaf. Foreldre Karen Lillebostad og Bjorn Tore Rosendahl, bosatt på Farestad.

Litt om været siden sist.

I januar var det blåst og mye regn, ja uvær både på sjo og land, mens februar begynte med stiv nord ostlig kuling og opp til 12 – 14 minusgrader. Det var riktig ufyselig kalt, med vinden i tilegg var nok temperaturen nede i over 30 minusgrader. Senere ble det en ganske fin periode med mildvær. Det var rene vårlige dager med sol og lite vind.

Men nå i månedskiftet februar - mars er det en ny kuldeperiode med 10 – 12 minusgrader.

Men det er lite vind og sol hele dagen så det er ganske fint . Noe sno er også kommet. Ungene hadde det ganske bra, da de kunne renne på akebrett og ski. Men vi "gamle" venter på våren. Nå i mot midten av mars er det fuktig luft og kuling fra ost, 1 – 3 plussgrader.

Igjen runder vi av for denne gang. Vi kommer tilbake i begynnelsen av juni med mer aktuelt stoff fra Skjernoy.